

կը ծլի . աս ծլածը քսան բթաչափ մեծ նալէն ետքը , ցուրտը չկոխած՝ քանի մը անգամ կրնայ հնձուիլ ու կենդանեաց տրուիլ . մնացած արմատները նորէն կը ծլին ու ատենին առատ հունձք կուտան : Սմանք փորձեր տեսեր են որ ցորենով խառնուած հաճարը աւելի աղէկ առաջ կուգայ՝ քան թէ զատ զատ ցանուածը : Սմանք աս առարկութիւնս կ'ընեն թէ ցորենը ուշ կը հասնի , իսկ հաճարը շուտ : Բայց վերը զուրցեցինք թէ հաճարը որչափ որ հողուն մէջ մնայ՝ այնչափ աղէկ կ'ըլլայ : (Դ՛ո՞ղ որ աս երկու արմըտիքներէն բաղադրուած հացն ալ շատ համով կ'ըլլայ :

{ } Երէնի ու յարդի օրանները հայծալէ պահելու հերպ :

Երկու օրաններէն ցորենը հնձելէն ետքը որայ որայ կ'ընեն ու դաշտի մէջ վրայէ վրայ կը դիզեն . աս դէզերը օրան կ'ըսուին : Սովորաբար օրանին մէջտեղը երկայն ցից մը կը տրնկեն , որուն վերի ծայրը խել մը տեղ օրանէն դուրս ցցուած կը մնայ . և որովհետեւ աս ցիցին ծայրը սուր է , օդուն մէջի ելեքտրականութիւնը , կամ թէ ըսենք կայծակը , դիւրաւ իրեն կը քաշէ , անով շատ անգամ օրաններուն կայծակ կը զարնէ ու մոխիր կը դարձնէ : Եւ բանիս ճար մը ընելու համար՝ մարդուն մէկը մտածեց , թէ որովհետեւ խէժոտ ծառերը , ինչպէս են եղեինը¹ , փիճին² և ուրիշները ամենեւին ելեքտրականութիւն չեն կրնար հաղորդել , իր օրաններուն մէջ աս ծառերէն շինած ցիցեր տնկել տուաւ : — Բայց թէ որ մէկը ան ծառերէն չունի նէ , կրնայ առնուլ հասարակ փայտէ ցից մը , ու ան կտորն որ օրանէն դուրս պիտի մնայ՝ կուպրով³ օծել ու նայիլ որ ան

ցիցին ծայրը սուր չըլլայ , հապա տափակ . յետոյ մէկ ապակէ գաւաթ մը առնէ տաքցնէ , ու մէջը հալած ձիւթ ու ծեծած աղիւս՝ լեցնէ , ետքը ան գաւաթը դտակի պէս ցիցին ծայրը անցնէ՝ քանի որ մէջի նիւթը տաք է : Եւ որովհետեւ թէ ապակին և թէ խէժը անհաղորդական են ելեքտրականութեան , անով ամենեւին կայծակ չզարներ օրաններուն :

ՕԴՏԱԿԱՐ ԳԻՒՏԵՐ

Նոր հերպով շինած աղիւս :

ՖԱՐԷՅ անունով արուեստագէտ մը Լոնտրայի արուեստից ընկերութեանը առաջարկեց նոր կերպով աղիւս շինելու հնարք մը : Եւ է աս . նախ և առաջ աղիւս շինելու կաւը փռան մէջ կը չորցնէ կը մանրէ ու բարակ փոշի կը դարձնէ : Որովհետեւ կաւը որչափ ալ չորցնելու ըլլանք մէջը միշտ խոնաւութիւն կը մնայ , անոր համար աս փոշին սաստիկ ուժով կը ճզմէ որ մէջի եղած խոնաւութիւնը կաւին փոշի դարձած մասունքը իրար կրնան բռնել : Եւ կէ ետքը փռան մէջ կ'եփէ հասարակ աղիւսի պէս : Եւ կաւը ճզմուելովը արդէն խտացած ըլլալով , կրակի մէջ ալ մասունքը կը քաշուին , ու հասարակ աղիւսէն խիստ շատ աւելի պինդ կ'ըլլայ : Եւ կերպով շինուած աղիւս մը ներկայացուց ժողովոյն . անոնք ալ փորձեցին տեսնել որ 9 հազարամեթր հաստութիւն աղիւսի վրայ 90 տակառաչափ ծանրութեամբ մը զարնելով , աղիւսին և ոչ բարակ ծայրերը փշրեցան : Հնարողը կը խոստանայ որ ջրային մեծկակ մամուլով մը աս կաւը ճզմելով , ավել ետքը մեծամեծ աղիւսներ պիտի կարենայ շինել՝ ամէն շինուածքի յարմար՝ թէ ձեւով և թէ հաստութիւն :

ՍԵՆՏԵՆՆԵՐ :

ՇԱՏ ատենէ 'ի վեր Վարմեղական կրօնաւորները գտեր էին մեղիսաւ ըսուած օգտակար ոգիքին գիւտը, և ինչուան աս վերջի տարիներս գաղտնի պահուած էր շինելուն կերպը. հիմա յայտնուեցաւ, և աս է բաղադրութիւնն ու նիւթերուն չափը.

Վարդի կանանչ տերեւ 3 բուռ.

Կիտրոնի՝ կեղև 1 ունկի.

Հնդիկ ընկոյզ՝ 1 ունկի.

Սեխակ՝ 1 ունկի.

Կինամոն՝ 1 ունկի.

Ղերմակ ազնիւ գինի 2 լիտր.

Ոգի գինւոյ բարկ 2 լիտր.

Իս նիւթերը բարակ ծեծելէն ետքը՝ խառնելու է գինիին ու ոգիքին հետ, ու ապակէ ցքահան գործիքի մէջ լեցնելու և բերանը գոց պահելու է 24 ժամ, որ իրենց ուժը դուրս տան. ան միջոցին երբեմն երբեմն ալ շարժելու է: Ետքը մաղմաղ կրակով թորեցնելու է այնչափ որ բոլորէն երկու լիտր նիւթ ելլէ. աս ելածը մեղիսաւ ըսուած ոգիքն է: Ոմանք կ'ըսեն թէ ցքահանէ հանելէն ետքը՝ ամաններու մէջ գոցելու ու տարիներով պահելու է որ հիննալով ուժովնայ ու աղէկնայ:

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

ԲՆՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԳԼԽԱՌՈՐ ՆՆԱՆՆԵՐԸ :

ԲՆՈՂՋՈՒԹԻՒՆ կ'ըսուին սովորաբար ան մարդիկն որ կայտառ ու զուարթ կ'երենան, չափաւոր գիրութիւն ունին, ու մարմնոյ տկարութիւն կամ նեղութիւն մը չունին: Յունարէն առողջութիւնը իկէ՛ կ'ըսուի. և հին ատենը Յոյնք ասիկայ ալ իկէ՛ կամ Նիֆիտ անունով աստուածուհի սեպեր էին

1 Աղած գաւառնա:

2 Հին փիսքան ձէլիլի:

3 Գարակիլ:

4 Տարլի:

ու կը պաշտէին: Շատ մարդ կայ որ կարծէ թէ առողջ ըլլալու համար՝ երիտասարդ ու պատանի պէտք է ըլլալ. բայց այնպէս չէ. ամէն կազմուածք ալ կրնայ առողջ ըլլալ. նաև ան մանր նեղութիւններն ու թեթեւ հիւանդութիւնները որ մարդուս հասակը կրբերէ՝ առողջութեան փնաս մը չունին, բաւական է որ անոնց պատճառաւ գլխաւոր գործարանները չփասուին: Բայց աս ալ կայ որ մարդուս առողջութիւնը յանկարծակի ընդհատելու համար բաւական է մէկ ջերմ մը, մէկ անմարսութիւն մը, բարոյական տկարութիւն մը, և կամ գիշեր մը առանց քնանալու մնալը. վասն զի ան ատեն առողջութեան ետեւէն հիւանդութիւն կուգայ:

ԲՆՈՂՋՈՒԹԻՒՆ կը սեպուի ան մարդը որ կերակուրը ախորժակով կ'ուտէ. կերածը շուտով ու առանց նեղութեան կը մարսէ. մէկ վայրկենի մէջ դիւրութեամբ 15 կամ 18 անգամ շունչ կ'առնէ ու կուտայ առանց հազալու և առանց ցաւ մը իմանալու. երակը մէկ վայրկենի մէջ 60էն ինչուան 75 անգամ կը զարնէ. դիւրաւ կը քալէ. հանդարտ ու առանց գէշ երազներ տեսնելու 5էն ինչուան 7 ժամ ամէն գիշեր կը քնանայ՝ իրեն տարիքին ու աշխատութիւններուն համեմատ:

Երեսնամարդս իրեն առողջութիւնը կորսնցուցած չսեպուի ան կարգէ դուրս դիպուածներով որ շուտ կ'անցնին. ինչպէս՝ կրնայ մարդ հազունէնալ, երակները կրնան անկանոն ու ընդհատ ընդհատ զարնել, մարսողութիւնը դժուար ու նեղութեամբ ըլլալ, քունը պակսիլ, և այլն, առանց իրօք հիւանդ ըլլալու: Ի՛նչ խօսքով, մարդս առողջ կը սեպուի քանի որ քունը տեղն է, և մնունդը բաւական կը կատարուի. քանի որ հաստատուն արգելք մը չկայ որ շփոթէ կամ շուտցունէ մարդուս արեան շրջանը, կամ շունչառութիւնը:

Հաստատուն առողջութեան նշաններէն մէկն ալ աս է որ մարդ հան-